

تولید ادبیات علمی - پژوهشی بر اساس دیدگاه آیت‌الله خامنه‌ای در علوم انسانی

نیره قوی^{*۱}
محمدعلی امیرلو^۲

چکیده

هدف: هدف از این پژوهش بررسی فرآیند فعالیت‌های انجام شده در حمایت از تحقیقات پایانی تحصیلات تکمیلی به منظور هدایت و حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور مبتنی بر ظرفیت دیدگاه‌های آیت‌الله خامنه‌ای می‌باشد.

روش‌شناسی پژوهش: نوع تحقیق کیفی و در پژوهش حاضر از تحلیل مقوله‌ای استفاده شده است که بر پایه عملیات برش متن در واحدهای مشخص و سپس طبقه‌بندی این واحدها بر حسب مشابهت، در مقوله‌ها انجام می‌شود؛ همچنین با توصیف فرآیند اجرایی و اقدام هدایت و حمایت از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی علوم انسانی در کشور توسط «دبیرخانه حمایت و هدایت پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور» به شفاف‌سازی وضعیت موجود میزان پایان‌نامه‌های مورد حمایت مالی در بازه سه‌ساله (۱۳۹۳-۱۳۹۶) پرداخته شده است.

یافته‌ها: یافته‌های پژوهش، حاکی از امکان بهره‌مندی از ظرفیت بیانات و مطالبات رهبری در راستای هدفمندی و پویایی برای استخراج عناوین موضوعی و محتوایی پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی و به تبع تولید علم در حوزه علوم انسانی می‌باشد که به‌عنوان نمونه یافته‌های تحلیلی، سه عنوان از ۲۵ عنوان مورد تحلیل در متن آورده شده است.

نتیجه‌گیری: دانشگاه به‌عنوان مهم‌ترین زیرساخت پیشرفت و توسعه‌ی کشور و تربیت نیروی انسانی هر کشور به‌شمار می‌رود. بنابراین لازم است فعالیت‌های پژوهشی که در دانشگاه‌ها توسط این سرمایه‌های عظیم با همکاری اساتید انجام می‌شود، هدایت و حمایت شوند تا از نتایج آنها در مسیری هدفمند برای حل مشکلات و چالش‌های کشور، بهره‌برداری شود.

کلیدواژه‌ها: رهبری، هدایت و حمایت، پایان‌نامه و رساله، علوم انسانی.

Email: ghavi@staff.nahad.ir

۱- دانشیار مطالعات علوم سیاسی و انقلاب اسلامی پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی، تهران. (نویسنده مسئول)

Email: mohali201270@gmail.com

۲- فوق لیسانس رشته مبانی فقه و حقوق اسلامی دانشگاه اصول الدین، قم.

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۲/۰۸/۰۵

تاریخ دریافت: ۱۴۰۲/۰۶/۲۱

مقدمه

پس از پیروزی انقلاب اسلامی یکی از مهم‌ترین موضوعات، تحول در علوم انسانی و چگونگی کنار زدن موانع تولید علوم انسانی اسلامی و بومی و مساعدت اهل نظر و با قابلیت در تولید علم دینی در دانشگاه‌ها بوده که این مهم دغدغه کثیری از اهل علم می‌باشد. بر این مبنا تحول در علوم انسانی که به دلایل بسیار امری مهم، لازم و ضروری است، نیاز دارد به تصمیم و انگیزه‌ای از درون و حمایتی و هدایتی از بیرون، خصوصاً که نقش علوم انسانی به‌منزله سکنداری دانش بشر در محافل علمی در ادوار مختلف بوده است و هدایت جامعه را بر عهده دارد. به دیگر تعبیر علوم انسانی روح است برای کالبد همه‌ی علوم مختلف که جهت دهنده است و هدایت‌گری می‌کند. وقتی علوم انسانی در جامعه‌ای درست هدایت نشود و بر پایه‌های جهان‌بینی‌های التقاطی و یا سکولار پا بگیرد و تولیداتش دنباله‌رو غرب و شرق باشد، نتیجه این می‌شود که همه‌ی علوم و به تبع آن همه تحولات و تحرکات جامعه به سمت انحراف و نامنطبق با مبانی و ارزش‌های انسانی و اسلامی پیش می‌رود. در این خصوص رهبر انقلاب اسلامی می‌فرماید «این‌که بنده درباره‌ی علوم انسانی در دانشگاه‌ها و خطر این دانش‌های ذاتاً مسموم هشدار دادم - هم به دانشگاه‌ها، هم به مسئولان - به خاطر همین است. این علوم انسانی‌ای که امروز رایج است، محتواهایی دارد که ماهیتاً معارض و مخالف با حرکت اسلامی و نظام اسلامی است؛ متکی بر جهان‌بینی دیگری است؛ حرف دیگری دارد، هدف دیگری دارد. وقتی این‌ها رایج شد، مدیران بر اساس آنها تربیت می‌شوند؛ همین مدیران می‌آیند در رأس دانشگاه، در رأس اقتصاد کشور، در رأس مسائل سیاسی داخلی، خارجی، امنیت، و... قرار می‌گیرند» (بیانات، ۲۰۱۰/۱۰/۲۱). بر مبنای دیدگاه ایشان بایستی در علوم انسانی اجتهاد کنیم؛ نباید مقلد باشیم تحول و تکامل؛ هم فقه ما، هم جامعه‌شناسی ما، هم علوم انسانی ما، هم سیاست ما، هم روش‌های گوناگون باید روزبه‌روز بهتر بشود، منتها به دست آدم‌های خیره، به دست انسان‌های اهل تعمق و کسانی که اهلیت ایجاد راه‌های نو را دارند و لازم است توجه شود تا «علاوه بر آنچه در شورای عالی انقلاب فرهنگی در این زمینه انجام می‌گیرد، اساتید متعدد دانشگاه هم در این زمینه کارهای مهم و خودجوش دارند انجام می‌دهند، که این کارها خوب است در یک صراط قرار بگیرد (بیانات، ۲۰۱۴/۰۷/۰۲). آنچه مسلم است در شرایط خاص کنونی و حل مشکلات گریبان‌گیر جامعه به خصوص در عرصه بین‌المللی، علوم انسانی نیاز به تحول عظیم دارد و در این مسیر یکی از راه‌های یاری‌رسان و هدایت‌کننده درست، بهره‌گیری از منویات رهبری می‌باشد. اهمیت این پژوهش بررسی چگونگی تحقق مطالبات رهبری که فرمودند: «مطالبات و درخواست‌هایی که من به اقتضای مسئولیت خودم دارم باید شناخته شود» (بیانات، ۲۰۰۰/۰۵/۱۷). ایشان در بیانیه گام توصیه می‌کنند که اگر خواسته باشیم پژوهش‌ها مورد اهتمام و در راستای حل مشکلات کشور باشد لازم است سمت و سوی پرداختن به نیازهای کشور را پیدا کند. مسئله کاربردی کردن تحقیقات و اختراعات جزء چیزهایی است که لازم است بر آن تأکید و برنامه‌ریزی شود. مطالبه‌ی رهبری از جوانان آن است که دقت کنند چون سنگ بنای یک انقلاب علمی در کشور گذاشته شده این راه را با احساس مسئولیت بیشتر و همچون یک جهاد لازم است در پیش گرفته شود. رهبری در جمع اساتید دانشگاه‌ها در خصوص چاره

اندیشی و تدبیر برای هدفمندی و هدایت و حمایت تلاش علمی اساتید و دانشجویان توصیه‌هایی دارند که این‌گونه قابل عرضه و بهره‌برداری است، «در حین تحصیل یا در پایان تحصیل، از سوی دانشجو و استاد ساعت‌های بسیار ذی‌قیمتی صرف تهیه یک پایان‌نامه یا یک پژوهش در دانشگاه می‌شود. آیا گزینش این عناوین، حساب شده و در جهت نیازهای کشور است؟ آیا محصول پژوهش و تحقیقی که استاد و دانشجو به‌طور مشترک و یا به‌صورت دسته جمعی انجام داده‌اند، به مرحله اجرا و عمل می‌رسد؟..... برای این‌که این پژوهش، این پایان‌نامه و این کار مهم - که ساعت‌های گران‌بهایی صرف آن شده - به کار بیاید چه راه حلی وجود دارد؟ (بیانات، ۲۰۰۴/۱۲/۱۶). نظر به تأکیدات رهبری مبنی بر لزوم تحول در علوم انسانی و با توجه به این‌که پایان‌نامه‌ها دارای ظرفیتی هستند که اگر حمایت، ساماندهی و هدایت شوند، می‌توانند منشاء تحول اساسی شوند، در این راستا «شورای تحول در علوم انسانی شورای عالی انقلاب فرهنگی» به پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی مأموریت داد تا زمینه‌ها و زیرساخت‌های مناسب با این امر را فراهم سازد. لذا شورای سیاست‌گذاری دبیرخانه با محوریت نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری در دانشگاه‌ها و وزارت علوم تحقیقات و فناوری «دبیرخانه حمایت و هدایت پایان‌نامه‌ها و رساله علوم انسانی در کشور» در سال ۱۳۹۰ تأسیس کردند و ذیل آن کارگروه‌های تخصصی گروه‌های علمی (علوم سیاسی، علوم اقتصاد، الهیات، تعلیم و تربیت، علوم اجتماعی و ارتباطات، مدیریت، هنر و حقوق و ....) را در پژوهشگاه فرهنگ و معارف اسلامی تشکیل دادند تا با توجه به مطالبات مقام معظم رهبری از دانشگاهیان، انتخاب پایان‌نامه‌ها برای حمایت بر مبنای دیدگاه‌های رهبری و شاخص‌های دیگری از جمله؛ اسناد بالادستی (از جمله سند چشم‌انداز، برنامه توسعه پنجم، الگوی اسلامی - ایرانی پیشرفت، نقشه جامع علمی کشور)، دیدگاه‌های امام خمینی (ره)، کاربردی بودن و حل مشکلات و معضلات نظام و نظریه‌پردازی‌های جدید و بومی اسلامی مورد توجه بوده است که این موارد ذیل توصیه‌های رهبری در راستای تولید علم می‌باشد. از دگر سوی بر اساس تکالیفی که در زمینه تحول در علوم انسانی بر عهده وزارت علوم تحقیقات و فناوری گذاشته شده است. معاونت پژوهشی و فناوری وزارت علوم در ابتدای سال ۱۳۹۱ نسبت به تدوین «آیین‌نامه‌های هدفمندسازی رساله‌های دوره دکتری در رشته‌های علوم انسانی و هنر» و ابلاغ آن به رؤسای دانشگاه‌های سراسر کشور اقدام نموده است که کار دبیرخانه با این ابلاغیه هم؛ هم سو بوده است. آنچه مسلم است پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دانشجویان تحصیلات تکمیلی به‌عنوان آخرین دستاورد علمی، نشانگر بسیاری از توانمندی‌ها و ظرفیت‌های یک دانشجو است (پورعزت، ۲۰۱۲)، با توجه به اهمیت و جایگاه مطالبات رهبری در حل مشکلات امروزی کشور چه در عرصه داخلی و چه در عرصه بین‌المللی، تلاش حمایت دبیرخانه «حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور» بر این است که پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور به درستی هدایت و حمایت شوند، چون بی‌تردید یکی از راه‌های تحقق این مطالبات رهبری در گام دوم انقلاب اسلامی حمایت و هدایت پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور است، لذا هدایت برای انتخاب موضوع مناسب و مسئله‌محور در راستای حل مشکلات جامعه و حمایت‌مالی دانشجویان در مسیر انجام رساله، می‌تواند در پاسخگویی به مطالبات مقام معظم رهبری از جامعه دانشگاهی، یک اقدام درست و

مناسب باشد. پژوهش حاضر با هدف چگونگی بهره‌برداری از دیدگاه‌های رهبری در تولیدات علمی دانشگاهیان در قالب پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی و ساماندهی و شفاف‌سازی مسیر تحقیقاتی آینده دانشگاه در راستای محقق شدن مطالبات ایشان از دانشگاه انجام شده است.

پیشینه پژوهش

در رابطه با پیشینه و ادبیات پژوهش، بیان می‌شود که، با توجه به بررسی‌های انجام شده توسط محقق، پژوهشی به شکل پژوهش حاضر که در حوزه ارائه الگو با توجه به فرآیند اجرایی آن و توصیف حوزه هدایت و حمایت پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور مبتنی بر بیانات رهبری باشد، مشاهده نشد. البته قابل ذکر است که حمایت‌های مالی صورت گرفته از پایان‌نامه‌ها به دو شکل عام و خاص می‌باشد، برخی از ارگان‌ها مثل قوه قضاییه، علوم انتظامی، برخی از بانک‌های دولتی و خصوصی و... از پایان‌نامه‌های هم‌راستای اولویت‌های پژوهشی اعلام شده توسط خودشان به صورت عام و بخشی حمایت مالی می‌کنند ولی پژوهشی در راستای ارزیابی و توصیف فرآیند هدایت و حمایت مالی و نتایج آنها انجام نشده است. شکل دوم حمایت از پایان‌نامه‌ها به شکل خاص می‌باشد مثل فعالیت دبیرخانه «حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور» از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور که موضوعات آنها با توجه به دیدگاه‌های رهبری استخراج شده و نتیجه پژوهش در راستای بررسی چگونگی بهره‌برداری از دیدگاه‌های رهبری در تولیدات علمی دانشگاهیان در قالب پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی و پاسخگویی به مطالبات مقام رهبری از جامعه دانشگاهیان در تولید علم در علوم انسانی می‌باشد. لذا به دلیل بکربودن پژوهش فاقد پیشینه تجربی می‌باشد ولی در حوزه بیانات رهبری و چالش‌های کشور پژوهش‌هایی توسط پژوهشگران صورت گرفته است که در ذیل به صورت خلاصه در جدول یک به آنها اشاره شده است.

جدول ۱: ادبیات تجربی پژوهش

عنوان	نتیجه
چکیده پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد دانشجویان پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی کرده‌اند (پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی، ۲۰۰۵).	کتابی با بخش‌های؛ (۱) ادبیات و زبان فارسی (۲) ادیان و عرفان (۳) فلسفه (۴) فلسفه و کلام اسلامی (۵) تاریخ (۶) زبان‌شناسی همگانی (۷) فرهنگ و زبان باستانی (۸) مشخصات پایان‌نامه‌های کارشناسی ارشد از سال ۱۳۷۰ تا ۱۳۸۴ در دو جلد ساماندهی شده است.
الگوی تهدیدشناسی از منظر مقام معظم رهبری (ساوه‌درودی و همکاران، ۲۰۱۶).	- شناخت تهدیدها از منظر مقام معظم رهبری دارای دو حوزه درونی و بیرونی است. حوزه درونی به ابعاد فردی و سازمانی و حوزه بیرونی به ابعاد منطقه‌ای و بین‌المللی تقسیم می‌شوند.
مبانی قرآنی و روایی مقاومت در کلام مقام معظم رهبری (اعرابی، ۱۳۹۵).	- از منظر رهبری تنها راه برون‌رفت از مشکلات موجود در جهان اسلام را ایستادگی و مقاومت امت اسلامی می‌باشد.

عنوان	نتیجه
مؤلفه‌های هویت ایرانی-اسلامی در منظومه فکری مقام معظم رهبری (اکبری، ۲۰۲۰)	هویت ملی در جمهوری اسلامی، از عنصر هویتی ایرانی و اسلامی ایجاد شده است که شاخص راهبردی هویت ایرانی شامل؛ زبان و ادبیات فارسی، تاریخ و تمدن، سرزمینی، میراث فرهنگی، اجتماعی و سیاسی می‌باشد و شاخص راهبردی هویت اسلامی شامل: اعتقادی، رفتاری، سیاسی، فرهنگی و تاریخی می‌باشد.
تربیت زمینه‌ساز تمدن نوین اسلامی با تأکید بر اندیشه مقام معظم رهبری (محمدی‌پویا و ترکشوند، ۲۰۲۰).	مؤلفه‌های احصا شده تحقق تمدن نوین اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری عبارتند از: معنویت، علم‌گرایی، اخلاق، عقلانیت، عدالت، وحدت‌گرایی، پیشرفت، مجاهدت مداوم و پویایی فرهنگ.
شناخت دیدگاه‌های مقام معظم رهبری در مورد خلیج فارس و نقش نیروهای مسلح مستقر در آن (حیدری، ۲۰۲۰)	باید حداکثر توان خود را به منظور ایجاد امنیت پایدار به صورت راهبردی و با حمایت مدیران ارشد نظام و دیگر نیروهای مسلح کشورهای منطقه به کار برند.
رونق تولید ملی، اقتصاد مقاومتی و همبستگی ملی با تکیه بر بیانات مقام معظم رهبری (غفاری و همکاران، ۲۰۲۰).	- توجه به سرمایه انسانی کارآمد، در ریشه‌ای‌ترین لایه جای دارد و بعد از آن بازمهندسی ساختارها و مبارزه با قاچاق کالا در لایه‌های بعدی قرار گرفته‌اند.
چیستی و چرایی نفوذ فرهنگی نظام سلطه و راهکارهای مقابله با آن با تأکید بر اندیشه‌های مقام معظم رهبری (حسینی‌نژاد و ملکوتیان، ۲۰۲۰).	- ابعاد نفوذ شامل؛ پذیرش نفوذ فرهنگی، ترویج باورهای دینی و شناخت فرهنگ اسلامی است. راهکارهای فرهنگی در حوزه رفتاری شامل؛ مدیریت فرهنگی، فعالیت تشکیلاتی و ابتکار عمل در امور فرهنگی است.
درآمدی بر تولید ادبیات علمی - پژوهشی بر اساس مطالبات رهبری در پایان نامه‌ها و رسائل علوم انسانی (قوی، ۲۰۲۱)	- ارائه موضوعات کاربردی در راستای محقق شدن مطالبات مقام معظم رهبری

ادبیات نظری

۱- پژوهش

عموماً در محافل علمی و آموزشی فعالیت‌های، با پشتوانه پژوهش‌ها در قالب‌های مختلف از جمله پایان‌نامه و رساله صورت می‌گیرد و این قالب از جنبه‌ای حائز اهمیت است که ماحصل تلاش علمی استاد و دانشجو و به تعبیر دیگر می‌شود گفت حاصل تلاش دانشگاه در آموزش و حاصل پژوهشی آن به‌شمار می‌آید. همچنین از پژوهش در اشکال مختلف آن به‌عنوان یکی از ابزارهای مهم تصمیم‌گیری در شرایط مختلف ذکر می‌شود و همواره پژوهش، یکی از نیازهای خدادادی بشریت بوده و انسان همیشه در پی یافتن پاسخ به سؤال‌های بی‌شمار و پیچیدگی‌های متعددی است که در زندگی با آن روبه‌رو می‌شود. از ارکان اصلی گسترش جوامع بشری، توسعه پایدار فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی پژوهش می‌باشد و بدون حمایت از آن، هیچ حرکت علمی و منطقی امکان‌پذیر نیست. اهمیت پژوهش در رشد و توسعه جوامع بر هیچ کس پوشیده

نیست. پژوهش از محورهای اساسی در امنیت ملی هر کشوری به حساب می‌آید و خودکفایی و استقلال واقعی را برای جامعه به ارمغان می‌آورد. از وظایف آموزش عالی، ایجاد تحول در جامعه با استفاده از منابع انسانی متخصص است و می‌تواند با برخورداری از آرمان‌ها و اندیشه‌های نو، جنبش روبه‌رشد جامعه را شتاب دهد. در این میان، دانشگاه‌ها به‌عنوان نهاد اصلی تحقیق و توسعه کشورها در نظر گرفته می‌شوند و دستیابی آنها به سطح بالایی از دانش و داده‌ها ضروری خواهد بود (نعمتی و همکاران، ۲۰۲۰). پژوهش‌های دانشگاهی زمینه‌ی فکر، فناوری و نوآوری را می‌سازند که موتور توسعه را به گردش در می‌آورند (شهریاری و رسولی، ۲۰۲۰). یکی از وظایف مهم پژوهشی دانشگاه، شناخت نیازهای تحقیقاتی و پژوهشی کشور و معرفی امکانات علمی، تحقیقاتی و توانایی بالقوه دانشگاه به جامعه است؛ در نتیجه دانشگاه در حل مسائل اساسی کشور جایگاه ویژه دارد و با ایجاد رابطه متوازن و پویا بین جامعه، صنعت، دانشگاه و دولت، می‌تواند با جلب اعتماد و مشارکت دانشگاهیان در شناسایی و حل مسائل اساسی کشور اقدام نمود. دانشگاه، مرکز پژوهش علمی و فرهنگی و مهد نوسازی اجتماع است، زیرا محلی است که در آن افکار و اندیشه‌های جدید، دانش و معرفت نو، فناوری متحول و فرهنگ خلاق و پویا نشو و نما می‌یابد. به همان میزان که تقاضا برای ورود به دانشگاه و یا دریافت خدمات آموزشی، پژوهش و... آن افزایش می‌یابد، انتظارات نسبت به دریافت برون‌دادهای مناسب نیز بیشتر می‌شود (کیانی‌طالقانی و همکاران، ۲۰۱۷).

باید علم و پژوهش به‌عنوان یک باور عمومی باشد تا یک همت همگانی بر این کار گماشته شود؛ یعنی حقیقتاً مسئله‌ی کل نظام بشود تولید علم؛ «کار هم دارند می‌کنند، اما این کار اگر با روحیه‌ی علم‌باوری و بارور شدن ذهن انسان برای تولید علم همراه نباشد، ابتر خواهد بود... باید علم از درون بجوشد؛ آن هم بر طبق آنچه که مورد احتیاج کشور است. ... افزایش سهم بودجه‌ی پژوهش، یکی از این کارهاست... مسئله‌ی علم و تولید علم و شکوفا کردن استعدادها در داخل، یک امر جدی و حیاتی است. موضوع علم و پژوهش در کشور، ... از جمله‌ی چیزهایی است که زیرساخت همه‌ی پیشرفت‌های کشور در امور توسعه‌ی مادی و صنعتی و به تبع آن مالی و سیاسی و بین‌المللی است» (بیانات، ۲۰۱۷/۰۲/۱۹). بی‌تردید یکی از مهم‌ترین و رایج‌ترین قالب‌های تولید علم در مقطع تحصیلات تکمیلی پایان‌نامه‌ها و رسائل است که موضوع این پژوهش قرار گرفته است.

۲- تحول در علوم انسانی

مهم‌ترین اساس و پایه تمدن‌سازی از دیدگاه رهبری، علوم انسانی می‌باشد که نقش اساسی در تحقق اهداف و آرمان‌های انقلاب اسلامی دارد. بنابراین علوم انسانی که در تربیت سرمایه‌انسانی در کشور مورد استفاده قرار می‌گیرد، باید مورد توجه در برنامه‌های استراتژیک نظام قرار گیرد. مقام معظم رهبری یکی از اشکالاتی که به علوم انسانی رایج در کشور می‌گیرند، محتوای علوم انسانی است و تحول در علوم انسانی را ضروری می‌دانند (قلی‌پور و چیت‌سازیان، ۲۰۱۷).

مقام رهبری در دیدار جمعی از اساتید دانشگاه؛ تحول بنیادین در علوم انسانی را نیازی حقیقی خواندند و

در خصوص ضرورت تعامل علمی و معنای تحول گفتند «معنای تحول در علوم انسانی، بی‌نیازی از کارهای علمی و تحقیقاتی غربی‌ها نیست، ...؛ مبنای علوم انسانی در غرب مادی و غیرالهی است در حالی که علوم انسانی هنگامی به حال فرد و جامعه مفید خواهد بود که براساس جهان‌بینی الهی و اسلامی استوار باشد که باید در این زمینه با سرعت مناسب و بدون کندی با شتاب‌زدگی تلاش کرد» (بیانات، ۲۰۱۴/۰۷/۰۲). ایشان فرمودند «این تحول ضروری، هم نیاز به جوشش درونی در دانشگاه‌ها و مراکزی همچون شورای عالی انقلاب فرهنگی و شورای تحول علوم انسانی دارد و هم نیاز به حمایت بیرونی دستگاه‌های مسئول. جوشش درونی به فضل الهی وجود دارد و لازم است دستگاه‌های مسئول، تلاش‌های نظری انجام شده در زمینه تحول در علوم انسانی را عملیاتی کنند و مصوبات شورای تحول در علوم انسانی را محقق نمایند» (بیانات ۲۰۱۵/۰۷/۰۴). در بیانات مقام معظم رهبری منظور از تحول در علوم انسانی، نوعی انتقال، عبور و فرارفتن اساسی، همه‌جانبه و به‌طور ریشه‌ای از دنیای علوم انسانی مبتنی بر مادیات غربی رایج در کشور به سمت سرچشمه‌ها و دنیای مبتنی بر تفکر اسلامی به منظور تأسیس علوم انسانی اسلامی می‌باشد (موسوی، ۲۰۱۸).

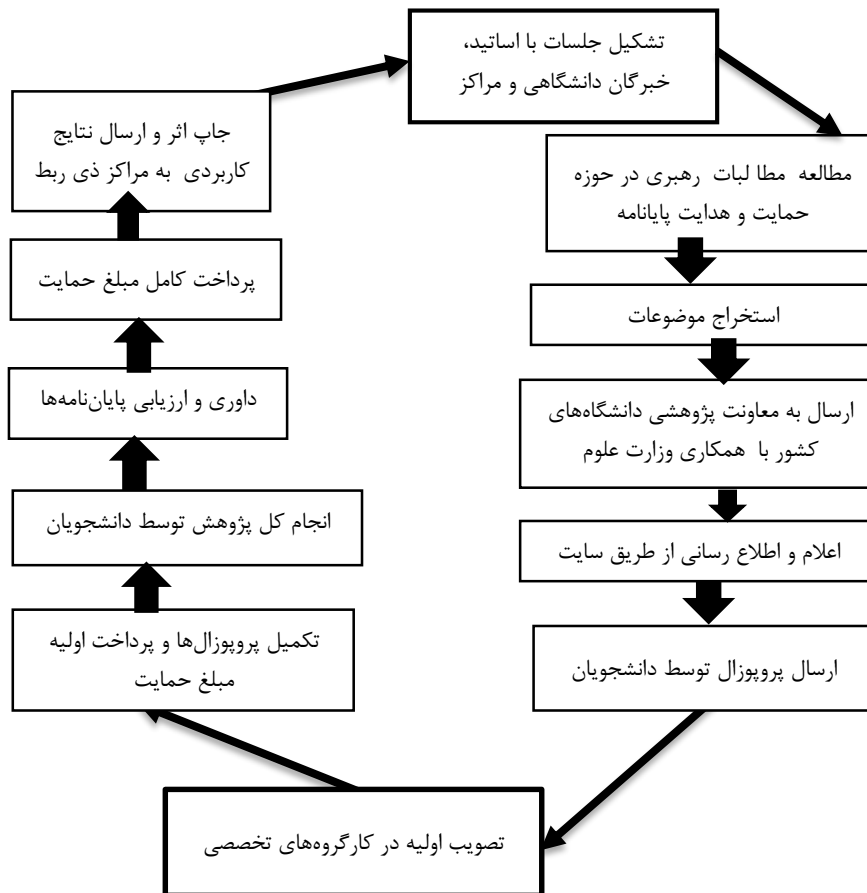
روش پژوهش

به منظور بررسی چگونگی بهره‌گیری از ظرفیت دیدگاه‌ها (بیانات، مطالبات) رهبری در هدفمندی و هدایت و حمایت از پایانه‌ها و مسائل در راستای نیازهای علمی کشور این پژوهش به‌صورت کیفی با استراتژی تحلیلی در دو مرحله انجام پذیرفته است. ابتدا به منظور بررسی فرآیند هدایت موضوعات پایان‌نامه‌ها و مسائل علوم انسانی در کشور در راستای محقق شدن مطالبات رهبری، جلسات متعددی با اساتید، خبرگان دانشگاهی و مراکز اجرایی همچون دستگاه‌های قضائی و سایر سازمان‌ها و ارگان‌های مرتبط در حوزه تصمیم‌گیری و سیاست‌گذاری برگزار شد و سپس با تشکیل گروه‌های تخصصی به مطالعه منویات و سخنان رهبری پرداخته شده است و نتیجه تلاش‌ها و بررسی‌ها در قالب «هشت کتابچه» در محورهای پیشنهادی به دانشگاهیان ارسال شد و قرار بر این شد که پایان‌نامه و رساله‌های دانشجویی در راستای عناوین و موضوعات پیشنهادی، مورد حمایت مالی قرار داده شود. البته قابل ذکر است که اهمیت و ضرورت محورهای انتخابی از منظر فرمایشات و مطالبات رهبری با استفاده از تکنیک تحلیل محتوای کیفی و نرم‌افزار Maxqda2020 مورد بررسی و تحلیل قرار گرفته است. در تحلیل محتوا کیفی، عبارت‌ها و نشانه‌ها مورد بررسی قرار می‌گیرد (محمدپور، ۲۰۱۹: ۴۲۲) و شامل پنج فن؛ تحلیل مقوله‌ای، تحلیل سنجش، تحلیل بیان، تحلیل نحوه بیان و تحلیل گفتمان می‌باشد که در طرح حاضر از تحلیل مقوله‌ای استفاده شده است. که از قدیمی‌ترین و پرکاربردترین فن تحلیل محتوای کیفی می‌باشد که بر پایه عملیات برش متن در واحدهای مشخص و سپس طبقه‌بندی این واحدها بر حسب مشابهت، در مقوله‌ها انجام می‌شود (خنیفیر و مسلمی، ۲۰۱۷: ۸۲). همچنین با توصیف فرآیند اجرایی و اقدام هدایت و حمایت از پایان‌نامه‌های تحصیلات تکمیلی علوم انسانی در کشور توسط «دبیرخانه حمایت و هدایت پایان‌نامه‌ها و مسائل علوم انسانی در کشور»

به شفاف‌سازی وضعیت موجود میزان پایان‌نامه‌های مورد حمایت مالی در بازه سه‌ساله (۱۳۹۳-۱۳۹۶) بعد از اقدامات تأسیسی نیز پرداخته شده است، تا ظرفیت علمی مطالبات رهبری در قالب پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دکتری مورد سنجش واقع گردد.

یافته‌های تحلیلی

آنچه مسلم است در مسیر پیشرفت و تولید علم در راستای رسیدن به اهداف والای انقلاب اسلامی باید از رهنمودها، مطالبات از دانشگاه و اولویت‌های مورد نظر رهبری بهره برد، چرا که ایشان ساکن‌دار این مسیر پیشرفت می‌باشند. بنابراین با بررسی‌های انجام شده در دبیرخانه در نهایت در نمودار شماره ۱ چگونگی و فرآیند هدایت و حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور را نشان می‌دهد.

نمودار ۱: فرآیند هدایت و حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی

نظر به تأکیدات رهبری مبنی بر لزوم تحول در علوم انسانی و با توجه به این که پایان نامه‌ها دارای ظرفیتی هستند که اگر حمایت، ساماندهی و هدایت شوند، می‌توانند منشاء تحول اساسی شوند. لذا به منظور هدایت، موضوعاتی بر اساس مطالبات رهبری با همکاری و همفکری خبرگان دانشگاهی و سازمان‌ها و مراکز اجرایی استخراج شده‌اند. موضوعات و محورها استخراجی در قالب کتابچه و چگونگی و میزان حمایت‌ها از طریق سایت دبیرخانه به مرکز دانشگاهی اعلام گردید. برای تحلیل پایان‌نامه‌های حمایت شده در مدت مورد نظر ۱۳۹۶-۱۳۹۳، در ابتدا در ۵۰ محور صورت‌بندی شدند، ولی به دلیل سنخیت برخی از محورها و ایجاد انسجام بیشتر محورها در نهایت در ۲۵ محور مطابق جدول شماره دو صورت‌بندی نهایی آورده شده است.

جدول ۲: محورهای استخراجی مبتنی بر مطالبات مقام معظم رهبری

نام محور	زیرمحورهای مربوطه	تعداد پایان‌نامه‌های مورد حمایت
تمدن‌سازی اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری	-----	۵
اندیشه سیاسی امام خمینی(ره) و لزوم شناخت صحیح و تحریف‌نشده‌ی آن از دیدگاه مقام معظم رهبری برای تداوم انقلاب اسلامی	اندیشه سیاسی امام خمینی(ره) لزوم شناخت صحیح و تحریف نشده‌ی آن	۱۲
سیاست‌گذاری فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری	-----	۲۶
مردم سالاری دینی و زیرمجموعه‌های آن از دیدگاه مقام معظم رهبری	مردم سالاری دینی نظام اداری عدالت نظارت میانی جرم‌انگاری و جرم‌شناسی نهادهای انقلابی	۳۳
نفی سلطه از دیدگاه مقام معظم رهبری	-----	۴
امنیت از دیدگاه مقام معظم رهبری	-----	۹
اقتصاد اسلامی ایرانی از دیدگاه مقام معظم رهبری	اقتصاد اسلامی اقتصاد مقاومتی بانکداری اسلامی مصرف‌گرایی	۵۶
امت واحد اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری	وحدت اسلامی وحدت مذاهب	۵
الگوی پیشرفت اسلامی ایرانی از دیدگاه مقام معظم	الگوی اسلامی - ایرانی	۳۶

تعداد پایان‌نامه‌های مورد حمایت	زیرمحوهای مربوطه	نام محور
	الگوی پیشرفت اسلامی توسعه	رهبری
۴	-----	آموزش و پرورش از دیدگاه مقام معظم رهبری
۱۷	-----	علوم انسانی از دیدگاه مقام معظم رهبری
۲۰	-----	سیاست خارجی از دیدگاه مقام معظم رهبری
۳	-----	عقل و عقلانیت از دیدگاه مقام معظم رهبری
۴	-----	بیداری اسلامی از دیدگاه مقام معظم رهبری
۱۲	تربیت دینی	تربیت دینی و گزاره‌های آن
	زیارت	
	مسجد	
	امر به معروف و نهی از منکر	
۴	-----	مدیریت جهادی از دیدگاه مقام معظم رهبری
۱۳	جنگ و قدرت نرم	جنگ و قدرت نرم همراه با ابزار رواج و مقابله آن از دیدگاه مقام معظم رهبری
	تبلیغ و مداحی	
	ماهواره	
۱۲	استاد شهید مطهری	نقش اندیشمندان و خواص از دیدگاه مقام معظم رهبری
	خواص	
۱۷	آمریکا	دشمنان اسلام از دیدگاه مقام معظم رهبری
	رژیم صهیونیستی اسرائیل	
	جریان تکفیری، جریان سلفی و داعش	
	نمونه اقدامات انجام شده در مقابل دشمنان اسلام ^۱ (۴محور)	
۵	-----	ناکارآمدی تحریم‌ها از دیدگاه مقام معظم رهبری
۴	-----	اقوام و قومیت‌ها از دیدگاه مقام معظم رهبری
۱۰	-----	زن و خانواده از دیدگاه مقام معظم رهبری
۲	-----	دفاع مقدس از دیدگاه مقام معظم رهبری
۴	روسیه	دیدگاه مقام معظم رهبری در مورد کشورهای منافع مشترک
	اتحادیه اروپا	
۲	-----	خاورمیانه (غرب آسیا) از دیدگاه مقام معظم رهبری

۱. نمونه کارهای دشمنان اسلام در قفقاز جنوبی و سوریه و عراق و رواج ناسیونالیسم می‌باشد.

لازم به ذکر است که، برای تحلیل دیدگاه‌ها و مطالبات رهبری با روش تحلیل محتوا به کمک نرم‌افزار Maxqda2020 به منظور استخراج موضوعات بالقوه، که ظرفیت نگارش پایان‌نامه‌ها و رساله‌های دکتری را دارند، انجام شده است. سه نمونه از این تحلیل در شکل‌های ۱، ۲، ۳ و جداول ۳ تا ۵ به نمایش گذاشته شده است.

بر اساس خروجی نرم‌افزار Maxqda2020 در حوزه تمدن‌سازی اسلامی جدول ش ۳ و شکل ش ۱، در سیاستگذاری فرهنگی از دیدگاه رهبری جدول شماره ۴ و شکل ش ۲ و در عنوان مردم سالاری دینی جدول شماره ۵ و شکل ش ۳ آورده شده است. در ابتدا نمونه کدهای استخراجی و سه مقوله اساسی پیشران، محتوا و پیامدهای تحقق تمدن‌سازی اسلامی مبتنی بر دیدگاه رهبری در جدول ش ۳ و در شکل ش ۱ بر اساس اهمیت، ضرورت در دیدگاه رهبری نمایش داده شده است و در ادامه به ترتیب عناوین دیگر به نمایش گذاشته شده است.

جدول ۳: زیر مقوله‌ها و مقولات اصلی مبتنی دیدگاه‌های رهبری در حوزه تمدن‌سازی اسلامی

مقوله	زیرمقوله	کد	عبارت
پیامد	پیشسازی ملت ایران	رسیدن ملت ایران به نقطه اوج	وقتی که ملت ایران توانست خود را به آن نقطه‌ای برساند که بتواند به‌عنوان یک ملت مُسلم به معنای حقیقی کلمه خود را به دنیا نشان بدهد، این بزرگ‌ترین تبلیغ اسلام است.
		ابراز وجود ملت ایران در مقابل دنیا	
		هم راستا کردن سایر ملت‌ها در مسیر تشکیل امت بزرگ اسلامی	ملت‌های دیگر هم روانه‌ی همین طرف خواهند شد.
	تشکیل امت بزرگ اسلامی	امت بزرگ اسلامی مایه عزت تشکیل خواهد شد امت بزرگ اسلامی مایه ترویج اسلام تشکیل خواهد شد	تشکیل امت بزرگ اسلامی که مایه‌ی عزت و مایه‌ی ترویج اسلام در سراسر جهان است، اتفاق خواهد افتاد.
ویژگی	ویژگی کارکردی	غالب بر مدنیت مادی	مدنیت اسلامی که انتظارش را داریم که بتواند بر مدنیت مادی گمراه‌کننده و فاسد غربی غلبه پیدا کند.
		غالب بر مدنیت گمراه‌کننده	
		غالب بر مدنیت فاسد غربی	
پیشران	فراهم شدن شاخصه‌ی اصلی و عمومی تمدن اسلامی	الگو شدن ملت ایران	مقدمه‌اش این است که ما ملت ایران بتوانیم به سمت الگو شدن پیش برویم.
		دستیابی به جایگاه تمدن مطلوب قرآنی	امت اسلامی با همه‌ی ابعاد خود در قالب ملت‌ها و کشورها، باید به جایگاه تمدنی مطلوب قرآن دست یابد.
		بهره‌مندی از همه ظرفیت‌های مادی و معنوی انسان‌ها	شاخصه‌ی اصلی و عمومی این تمدن، بهره‌مندی انسان‌ها از همه‌ی ظرفیت‌های مادی و معنوی‌ای است که خداوند برای تأمین سعادت و تعالی آنان، در عالم طبیعت و در وجود خود آنان تعبیه کرده است.

مقوله	زیرمقوله	کد	عبارت	
ویژگی‌ها	ویژگی‌های ذاتی	مبتنی بر قرآن	آرایش ظاهری این تمدن را در حکومت مردمی، در قوانین برگرفته از قرآن، در اجتهاد و پاسخگویی به نیازهای نوبه‌نوی بشر، در پرهیز از تجرّع و ارتجاع و نیز بدعت و التقاط، در ایجاد رفاه و ثروت عمومی، در استقرار عدالت، در خلاص شدن از اقتصاد مبتنی بر ویژه‌خواری و ربا و تکاثر، در گسترش اخلاق انسانی، در دفاع از مظلومان عالم، در تلاش و کار و ابتکار، می‌توان و باید مشاهده کرد.	
		مبتنی بر اجتهاد		
	ویژگی‌های کارکردی	پاسخگویی به نیازهای نوبه‌نوی بشر		
		پرهیز از تجرّع و ارتجاع		
		پرهیز از بدعت و التقاط		
		ایجاد رفاه و ثروت عمومی		
		استقرار عدالت		
		خلاص شدن از اقتصاد مبتنی بر ربا		
		خلاص شدن از اقتصاد مبتنی بر تکاثر		
گسترش اخلاق انسانی				
دفاع از مظلومان عالم				
پیشران	فراهم شدن لوازم ایجاد تمدن	نگاه اجتهادی به عرصه‌های گوناگون	نگاه اجتهادی و عالمانه به عرصه‌های گوناگون، از علوم انسانی تا نظام تعلیم و تربیت رسمی، و از اقتصاد و بانکداری تا تولید فنی و فناوری و از رسانه‌های مدرن تا هنر و سینما و تا روابط بین‌الملل و غیره و غیره، همه از لوازم این تمدن‌سازی است.	
		نگاه عالمانه به عرصه‌های گوناگون		
پیامد	ایجاد اندیشه پیشرفته و اخلاق والا	هدیه اندیشه پیشرفته	تمدن اسلامی می‌تواند با شاخصه‌های ایمان و علم و اخلاق و مجاهدت مداوم، اندیشه‌ی پیشرفته و اخلاق والا را به امت اسلامی و به همه‌ی بشریت هدیه دهد.	
		هدیه اخلاق والا		
ویژگی	ویژگی‌های ذاتی	تأکید روی ایمان		
		تأکید روی اخلاق		
		تأکید روی مجاهدت مداوم		
پیامد	رهایی از دیدگاه مادی تمدن غربی	رهائی از جهان‌بینی مادی		نقطه‌ی رهائی از جهان‌بینی مادی و ظالمانه و اخلاق به لجن کشیده‌ای که ارکان تمدن امروزی غربند، باشد.
		رهایی از جهان‌بینی ظالمانه		
		رهایی از اخلاق به لجن کشیده		
ویژگی	ویژگی‌های ذاتی	گسترش فرهنگ اسلامی		گسترش فرهنگ و تمدن انسانی برخاسته از اسلام دارد.
		متکی به معنویت		
		متکی به خدا		
		متکی به وحی الهی		
		متکی به تعلیم الهی		
پیامد	سعادت‌مندی بشر	متکی به هدایت الهی	متکی به معنویت، متکی به خدا، متکی به وحی الهی، متکی به تعلیم الهی، متکی به هدایت الهی. امروز اگر یک چنین تمدنی را ملت‌های اسلامی بتوانند پایه‌گذاری کنند، بشر سعادت‌مند خواهد شد.	
		رساندن بشر به سعادت‌مندی		

مقوله	زیرمقوله	کد	عبارت
پیشران	تلاش همه جانبه	همت مسئولین	همه باید همت کنند؛ هم مسئولین باید همت کنند، هم آحاد مردم باید همت.
		همت مردم	
		تلاش مجاهدانه امت اسلامی	امت اسلامی با یک تلاش مجاهدانه و مجدانه میتواند تمدن اسلامی باب این دوران را طراحی کند، شالوده‌ریزی کند، به ثمر برساند و آن را در مقابل بشریت قرار بدهد.
		تلاش مجدانه امت اسلامی	
	عدم وابستگی به غرب	نگاهمان به دست دشمنان نباشد	باید نگاهمان به آنها [دشمنان] نباشد و به دست آنها، به لبخند آنها، به اخم آنها نگاه نکنیم؛ راهمان را پیدا کنیم و حرکت کنیم و پیش برویم؛ این وظیفه‌ی ما و وظیفه‌ی همه در دنیای اسلام است.
		نگاهمان به لبخند دشمنان نباشد	
نگاهمان به اخم دشمنان نباشد			
محتوا	مفهوم	تمدن اسلامی یعنی احیای تفکر اسلام سیاسی	یکی مسئله‌ی ایجاد جامعه‌ی اسلامی و تمدن اسلامی است؛ یعنی احیای تفکر اسلام سیاسی.
ویژگی	ویژگی کارکردی	رشد دادن انسان از بعد معنوی	تمدن اسلامی یعنی آن فضایی که انسان در آن فضا از لحاظ معنوی و از لحاظ مادی می‌تواند رشد کند و به غایات مطلوبی که خدای متعال او را برای آن غایات خلق کرده است برسد؛ زندگی خوبی داشته باشد، زندگی عزتمندی داشته باشد، انسان عزیز، انسان دارای قدرت، دارای اراده، دارای ابتکار، دارای سازندگی جهان طبیعت؛ تمدن اسلامی یعنی این؛ هدف نظام جمهوری اسلامی و آرمان نظام جمهوری اسلامی این است.
		رشد دادن انسان از بعد مادی	
		رساندن انسان به غایت مطلوب	
		فراهم کردن زندگی خوب	
		فراهم کردن زندگی عزتمند	
		تربیت انسان با قدرت	
		تربیت انسان با اراده	
تربیت انسان مبتکر			

مقوله	زیرمقوله	کد
		دارای منطق قوی و روشن
		مخالف با دیکتاتور و استبداد
		متکی به ایمان
		عدم تخطی از اسلام
		حضور بسیج در همه عرصه‌های جامعه
	اقتصاد مقاومتی در مردم سالاری دینی	حضور بسیج در اقتصاد مقاومتی
	مسیر رسیدن به مردم سالاری	در سایه اسلام
		در سایه جمهوری اسلامی
	مشروعیت نظام در مردم سالاری دینی	متکی بر تقوا
		متکی بر عدالت
	مقبولیت و کارایی نظام در مردم سالار دینی	رأی مردم
	ویژگی حاکم اسلامی نظام در مردم سالاری دینی	داشتن تقوای الهی
		مقبولیت از سوی مردم
		رعایت عدالت
	پیامد مردم سالاری دینی	دست به دست شدن قدرت اجرایی با متانت
دست به دست شدن قدرت اجرایی با آرامش		
دست به دست شدن قدرت اجرایی با صفا و صمیمیت		
نظام اداری متناسب یا مردم سالاری دینی	اهمیت بررسی نظام اداری کشور	ضعف در زمینه نظام اداری متناسب با هدف‌های جمهوری اسلامی
		نقص در زمینه نظام اداری
		ساز و کار تشکیلاتی و اداری نقش مهمی دارد
		تحول نظام اداری یک کار لازم است که باید انجام بگیرد.
		اصلاح نشدن نظام اداری
		مشکلات و آسیب‌های دیرپا و مزمن در زمینه مسائل اداری و نظام اداری
		باید جلوه‌های درخشان تحول بزرگ کشور و مردم ما به وضوح در هر گوشه نظام اداری مشهود گردد
		حساسیت و سنگینی مسؤولیت هیأت‌های رسیدگی به تخلفات اداری
	راهکار رسیدن به نظام اداری متناسب با مردم سالاری دینی	مسؤولان ذی‌ربط باید در این زمینه کار کنند.
		نظارت
		ترتیب اثر دادن به گزارش‌ها
		حساس بودن بر روی گزارش‌ها
		به‌کارگیری سیاست‌های سیاست‌های کلی نظام اداری
		برنامه‌ریزی عملیاتی برای سیاست‌های کلی نظام اداری
		مشخص کردن زمان‌بندی مشخص برای عملیاتی شدن

مقوله	زیرمقوله	کد	
		سیاست‌های تحول نظام اداری توسط مخاطبان سیاست‌های کلی نظام اداری	
		گزارش پیشرفت عملیاتی شدن سیاست‌های کلی نظام اداری در فواصل زمانی معین	
		با بکار بستن امر به معروف و نهی از منکر	
		برخورد قاطع با خطاکاران	
		برخورد قاطع با سهل‌انگاران	
		برخورد قاطع با اقدام کنندگان علیه منافع نظام جمهوری اسلامی و مردم	
	مخاطبان سیاست‌های کلی نظام اداری	رؤسای محترم سه قوه	
		نیروهای مسلح	
		مسئولان نهادهای غیردولتی	
	عدالت متناسب با مردم سالاری دینی	مفهوم عدالت	حاکمیت دین خدا
			ریشه‌کنی فقر
			ریشه‌کنی جهل
ریشه‌کنی استضعاف			
تقسیم درست فرصت‌ها میان مردم			
به معنای یکسان بودن همه‌ی برخوردارها نیست			
به معنای یکسان بودن فرصت‌هاست			
یکسان بودن حقوق			
همه باید بتوانند از فرصت‌های حرکت و پیشرفت بهره‌مند شوند			
اهمیت عدالت		تکلیف دینی بودن عدالت	
		هدف انقلاب	
		استقرار عدالت اجتماعی کار سخت‌تری است	
		باید طبقات محروم از پیشرفت اقتصادی کشور به معنای واقعی کلمه بهره‌مند بشوند.....	
		رونق اقتصادی کشور را بدون تأمین عدالت اجتماعی به هیچ‌وجه قبول نداریم	
		جزو آرمانها است	
		نیاز اداره کشور	
آرمان ایجابی			
عوامل مؤثر بر استقرار عدالت		شناخت اولویت‌های بخش اقتدار ملی	
	شناخت اولویت‌های بخش امنیت و مصونیت کشور		
	اقتصاد مقاومتی		
	عدالت‌پژوهی را در حوزه و دانشگاه به‌عنوان یک رشته‌ی		

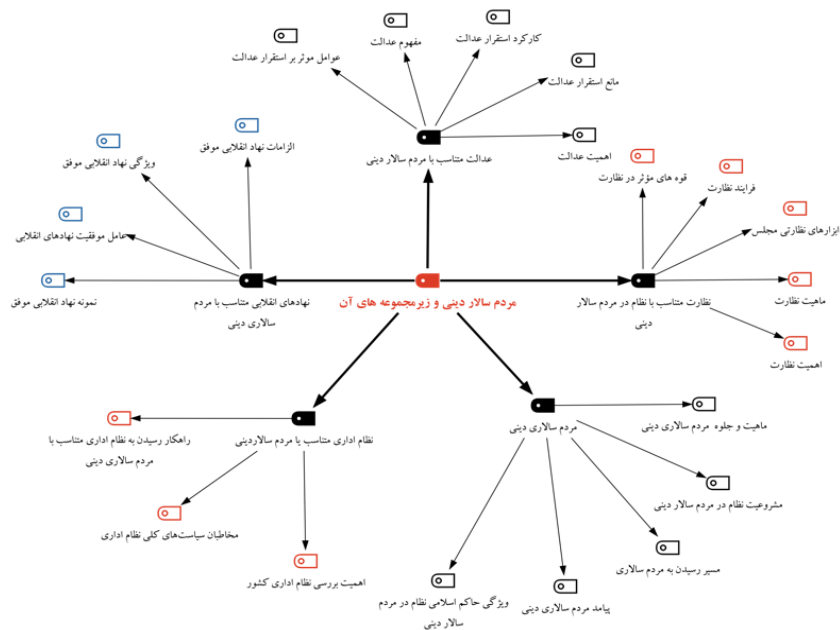

مقوله	زیرمقوله	کد	
	مانع استقرار عدالت	تعریف شده‌ی علمی بشناسیم	
		مجلس مرعوب غرب باشد	
		مجلس مرعوب آمریکا باشد	
		دنبال حاکمیت جریان اشرافی‌گری	
	کارکرد استقرار عدالت	سرپنجه‌ی عدالت گریبان ستمگران از حدود را بگیرد	
		سرپنجه‌ی عدالت گریبان متجاوزان از حدود را بگیرد	
		دادن اطمینان به مردم برای گرفتن گریبان ستمگران و متجاوزان	
		مبارزه با فساد در هر نقطه‌ای که است	
	نظارت متناسب با نظام در مردم سالاری	اهمیت نظارت	نظارت بسیار مهم است
			دعوت مردم به نظارت
تأکید بر نظارت بر زیرمجموعه‌ها			
بر همه‌ی دولت‌ها نظارت باید وجود داشته باشد			
انسان باید تحت نظارت باشد			
نظارت بر وجدان خود			
ابزار نظارت		قانون ابزار نظارت است	
		قوه قضائیه	
قوه‌های مؤثر در نظارت		مجلس شورای اسلامی	
		نظارت با حفظ استقلال	
ماهیت نظارت		تخریبی نباشد	
		تحقیر نباشد	
		اهانت نباشد	
فرآیند نظارت		فعال کردن دستگاه‌های نظارتی	
	به کارگیری سازوکارهای نظارتی		
ابزارهای نظارتی مجلس	دیوان محاسبات		
	سؤال‌های نمایندگان		
	تذکر نمایندگان		
مبانی جرم انگاری و جرم شناسی متناسب با مردم سالاری دینی	اهمیت دستگاه قضا	جهت وظایف ذاتی	
		از جهت حضور رئیس قوه‌ی قضائیه در شوراهای عالی و اصلی نظام	
	اهمیت پیشگیری از جرم	تأثیرگذاری در سیاست‌های کلان	
	مفهوم جرم شناسی	پیشگیری از جرم بسیار مهم و فراقوه‌ای است	
		شناخت صحنه قضا	
	الزامات جرم شناسی	نوع برخورد با جرم در چارچوب قانون	
		پرهیز از کوچک جلوه دادن جرم‌های بزرگ	
			پرهیز از بزرگ جلوه دادن جرائم کوچک

مقوله	زیرمقوله	کد
		مشورت با افراد صاحب نظر و کارشناس
		پالایش و بازنگری قوانین موجود
		تقویت نظارت‌های بی‌اغماض
		نظارت انجام بگیرد
		رؤسای دستگاه‌ها شخصاً نظارت کنند
		فرهنگ‌سازی
		ارتباط قوه قضاییه با دستگاه‌های مرتبط
	انواع جرم	یکی از انواع جرم، تخریب محیط زیست است
	عامل موفقیت نهادهای انقلابی	اتکای به نفس
جرأت در اقدام		
توکل به خدا		
باور به نیروی ذاتی خود		
ایمان		
تلاش مجاهدانه‌ی		
فعال		
نهادهای انقلابی متناسب با مردم سالاری دینی	ویژگی نهاد انقلابی موفق	مبتکر
		دارای صادرات نیروی انسانی
		انقلابی عمل کردن
		انقلابی بودن
		انقلابی ماندن
		انقلابی عمل کردن در قانون‌گذاری
		انقلابی عمل کردن در موضع‌گیری‌ها
		انضباط انقلابی
		رویش با امید و طراوت و نشاط
		رشد و بالندگی با امید و طراوت و نشاط
		سازندگی با امید و طراوت و نشاط به سازندگی
		مستحکم بودن پایه‌ها و قواعد
		سپاه
نمونه نهاد انقلابی موفق	نیروی انتظامی	
	مجلس شورای اسلامی	
	جهاد دانشگاهی	
	نهاد نمایندگی مقام معظم رهبری	

خروجی نرم‌افزار Maxqda2020 در حوزه مردم سالاری دینی با زیرمجموعه‌های نظام‌اداری، عدالت، نظارت، مبانی جرم‌انگاری و جرم‌شناسی و نهادهای انقلابی مدنظر رهبری در شکل ۲ به نمایش گذاشته

شده است.

شکل ۲: مردم سالار دینی در دیدگاه مقام معظم رهبری

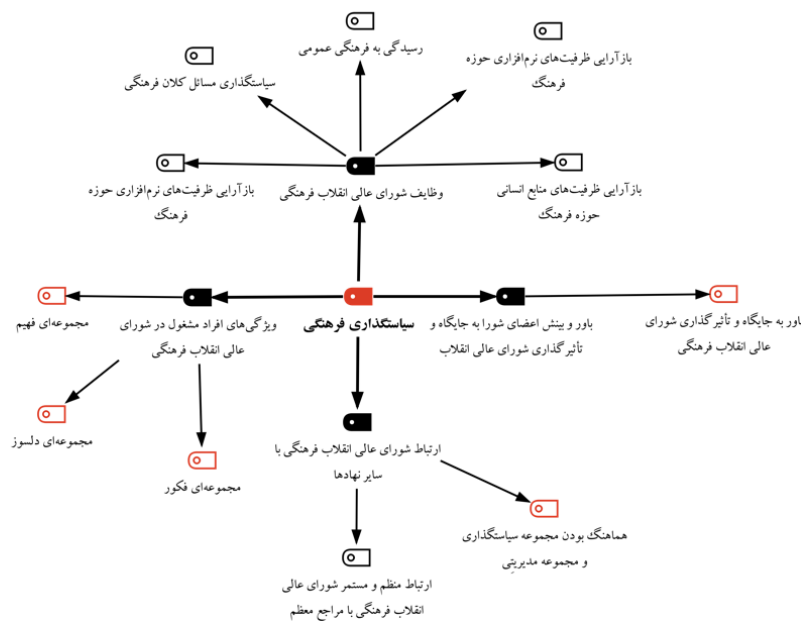
شکل گیری مردم سالاری دینی با در نظر گرفتن وضعیت نظام اداری، نظارت، مبانی جرم‌انگاری و جرم‌شناسی، عدالت و شکل‌گیری نهادهای انقلابی از مباحث مورد تأکید مقام معظم رهبری می‌باشد و از اولویت‌های پژوهشی می‌باشد که در این حوزه ۳۳ پایان‌نامه در دبیرخانه مورد حمایت قرار گرفته است.

جدول ۵: زیرمقوله‌ها و مقوله اصلی در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری

مقوله	زیرمقوله	کد	
سیاست‌گذاری فرهنگی مناسب در شورای عالی انقلاب فرهنگی	باور و بینش اعضای شورا به جایگاه و تأثیرگذاری شورای عالی انقلاب فرهنگی	باور به جایگاه و تأثیرگذاری شورای عالی انقلاب فرهنگی	
	وظایف شورای عالی انقلاب فرهنگی	رسیدگی به فرهنگی عمومی	
		سیاست‌گذاری مسائل کلان فرهنگی	
		بازآرایی ظرفیت‌های نرم‌افزاری حوزه فرهنگ	
		بازآرایی ظرفیت‌های سخت‌افزاری حوزه فرهنگ	
		بازآرایی ظرفیت‌های منابع انسانی حوزه فرهنگ	
		ارتقاء کمی مصرف محصولات و کالاهای فرهنگی	
ارتقاء کیفی مصرف محصولات و کالاهای فرهنگی			

مقوله	زیرمقوله	کد
		ارتقاء کمی تولید محصولات و کالاهای فرهنگی
		ارتقاء کیفی تولید محصولات و کالاهای فرهنگی
		به صحنه آوردن تمامی ظرفیت‌های ملی این عرصه
		سیاست‌گذاری فرهنگی درست
		پیگیری درست و مستمر سیاست‌گذاری‌ها
		بازمهندسی ساختار فعالیت‌ها
	ویژگی‌های افراد مشغول در شورای عالی انقلاب فرهنگی	مجموعه‌ای فهیم
		مجموعه‌ای فکور
		مجموعه‌ای دلسوز
	ارتباط شورای عالی انقلاب فرهنگی با سایر نهادها	هماهنگ بودن مجموعه سیاست‌گذاری و مجموعه مدیریتی
		ارتباط منظم و مستمر شورای عالی انقلاب فرهنگی با مراجع معظم

خروجی نرم‌افزار Maxqda 2020 در حوزه سیاست‌گذاری فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری در شکل ۳ آورده شده است.

شکل ۳: سیاست‌گذاری فرهنگی از دیدگاه مقام معظم رهبری

گزارش حاکی از این است که باور و بینشی که شورای عالی انقلاب فرهنگی باید نسبت به جایگاه

خویش در جامعه داشته باشد، وظایف شواری عالی انقلاب فرهنگی، ویژگی‌های افراد مشغول در شواری عالی انقلاب فرهنگی و حفظ ارتباط شواری عالی انقلاب فرهنگی با سایر نهاد مدنظر مقام رهبری می‌باشد. قابل ذکر است که در این حوزه ۲۶ مورد پایان‌نامه مورد حمایت واقع شده است. قابل ذکر است که در ۲۵ محور صورت‌بندی شده (جدول ش ۲) تحلیل انجام پذیرفته که صرفاً سه عنوان در اینجا بیان گردیده است.

نتیجه‌گیری

در این پژوهش به‌طور شفاف به دنبال توصیف نمونه کاربردی و تحلیل نتیجه فعالیت‌های انجام شده، به منظور هدایت و حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی در کشور مبتنی بر بیانات رهبری می‌باشد. برای پاسخگویی به مطالبات رهبری باید با دیدی کلان و جامع به بررسی موضوعات مورد نظر مقام معظم رهبری پرداخت. همچنین بررسی‌های به عمل آمده در بیانات، رهبری که در پژوهش آمده است (به‌عنوان نمونه محور تمدن‌سازی اسلامی، مردم‌سالار دینی و سیاست‌گذاری فرهنگی از دیدگاه رهبری در متن آورده شده)، می‌توان دریافت که آراء ایشان قابلیت و ظرفیت این را دارند که به‌عنوان یکی از منابع برای استخراج عناوین موضوعی و محتوایی رساله‌های دکتری و تولید علم مورد استفاده قرار گیرند. بنابراین باید این اصل مهم مورد توجه دانشگاهیان و سازمان‌های اجرایی قرار گیرد.

همچنین از نتایج طرح حاضر می‌توان به‌عنوان پل ارتباطی مراکز دانشگاهی و مراکز سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در کشور استفاده کرد، بدین منظور باید مسائل و چالش‌های سازمان‌ها و ارگان‌های سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری، تحت عنوان موضوعات پیشنهادی در اختیار دانشگاهیان قرار گیرد و پس از انجام کارهای پژوهشی توسط دانشجویان تحصیلات تکمیلی، نتایج آن در اختیار مراکز سیاست‌گذاری و تصمیم‌گیری در کشور به منظور بهره‌برداری از نتایج آنها قرار گیرد که در نهایت منجر به استفاده بهینه از استعدادها و توانایی‌های جوانان تحصیل کرده در راستای حل مشکلات جامعه می‌شود. با توجه به نتیجه پژوهش پیشنهاد می‌گردد که:

- حمایت‌های مالی از سوی سازمان‌هایی همچون وزارت علوم و شورای عالی انقلاب فرهنگی به‌صورت مستمر ادامه داشته باشد تا دبیرخانه «حمایت از پایان‌نامه‌ها و رسائل علوم انسانی» بتواند با هدایت موضوعات پایان‌نامه‌ها در راستای محقق شدن مطالبات رهبری و انجام پژوهش‌های مسئله‌محور در مسیر محقق شدن مطالبات رهبری و حل مشکلات جامعه قدم بردارد. همچنین باید در دانشگاه‌ها شرایط برای انجام پژوهش‌های هم‌راستا با مطالبات رهبری و حل مشکلات جامعه فراهم گردد.

- در طرح پژوهشی مستقل به پایش و سنجش دانشگاه‌های کشور پرداخته شود تا معین گردد که آیا بسترهای لازم در دانشگاه‌ها به منظور انجام فعالیت‌های پژوهشی در راستای پاسخگویی به مطالبات رهبری فراهم است یا نه؟

- در پژوهش مستقل به بررسی سایر سازمان‌های ذی‌ربط در حوزه حمایت از پایان‌نامه‌های تحصیلات

تکمیلی پرداخته شود تا به صورت شفاف مشخص گردد که دیگر سازمان‌های ذی‌ربط در حوزه مربوطه تا چه اندازه توانسته‌اند در مسیر تحقق «آیین‌نامه هدفمندسازی رساله‌های دوره دکتری در رشته‌های علوم انسانی و هنر» فعالیت کنند.

- به‌روزرسانی موضوعات با در نظر گرفتن بیانات جدید مقام معظم رهبری؛ به‌عنوان مثال زمان شروع پژوهش موضوعاتی همچون جهاد تبیین، جنگ شناختی و... مطرح نبوده است ولی امروزه با توجه به شرایط جامعه از جمله موضوعات قابل تأمل مورد نظر رهبری می‌باشد، لذا باید موضوعات پیشنهادی به دانشگاه‌ها به منظور انجام کارهای پژوهشی دانشجویان تحت عنوان پایان‌نامه و رساله در مقطع کارشناسی‌ارشد و دکتری تخصصی باید همواره مورد بازبینی قرار گیرد و به‌روزرسانی انجام شود.

References

- Akbari, Asgar (2020). "The components of Islamic Iranian identity in the intellectual system of the Supreme Leader". *National Studies*, 21(83): 45-63. (In Persian)
- Arabi Noushabadi, Zain al-Abidin (2013). *How the revolutionary coalition was formed under the leadership of Imam Khomeini and its collapse*, master's degree, Imam Khomeini and Islamic Revolution Research School, Sociology of Revolution. (In Persian)
- Educational and Student Vice-Chancellor of Human Sciences and Cultural Studies Research Institute (2005). *Abstracts of master's theses of the students of Humanities and Cultural Studies Research Institute*. first volume. Tehran.
- Ghaffari, Rahman; Ahmadian-Divokti, Mohammad Mahdi, Swasari (2020). "The prosperity of national production, resistance economy and national solidarity based on the statements of the Supreme Leader". *National Studies*, 82(21): 108-89. (In Persian)
- Ghavi, Nayyreh (2021). *An introduction to the production of scientific-research literature based on the demands of leadership in theses and letters of human sciences*, Research Institute of Islamic Culture and Education.
- Gholipour, Hossein; and Chitsazian, Alireza (2017). "The dimensions and components of transformation in humanities in the thought of the Supreme Leader and its implications for the desirable humanities of the Islamic Republic". *Culture Strategy*, 10(37): 97-124. (In Persian)
- Heydari, Omid (2020). "Knowing the views of the Supreme Leader regarding the Persian Gulf and the role of the armed forces stationed there", *Defense Management and Research*, 19(89): 81-101. (In Persian)
- Hosseini-Nejad, Bibi Razieh; Malkutian, Mustafa (2020). "What and why the cultural influence of the domination system and the strategies to deal with it with an emphasis on the thoughts of the Supreme Leader", *Islamic Revolution Studies*, 17 (60): 92-71. (In Persian)
- Khanifar, Hossein; Muslimi, Nahid (2017). *The principles and basics of qualitative research methods*, a new and practical approach, Naghah Danesh: Tehran, first edition.

- Kiai Taleghani, Nahid; Zain Abadi, Hasan-Reza; Arasteh, Hamidreza; Abbasian, Hossein (2019). "A reflection on the causes affecting the occurrence of research biases in universities and higher education institutions of Iran". Higher Education of Iran, 11(1): 39-66. (In Persian)
- Mohammadi Poya, Farmarz; Turkashund, Sinai (2020). "Educating the foundation of modern Islamic civilization with emphasis on the thought of Supreme Leader". Research in Islamic education issues, 46(28): 103-124. (In Persian)
- Mohammadpour, Mohammad (2019). *Anti-Methodology: Philosophical Backgrounds and Practical Procedures in Qualitative Methodology*, Logos, Qom.
- Mousavi, Seyed Hadi (2018). "Delving into the nature and essential components of the concept of "transformation" in human sciences from the perspective of Ayatollah Khamenei". Quarterly Journal of Basic Humanities Research, 4(3): 117-140. (In Persian)
- Nemati, happy; Attarchi, Mir Saeed; Pourqana, bird; Rafii, the goddess; Bakhshi, Fatana. (2020). "Examining the barriers to conducting research in the faculty members of Gilan University of Medical Sciences in 2016: a combined study". Journal of Gilan University of Medical Sciences, 29(114): 14-29. (In Persian)
- Pourezat, Ali Asghar (2014). *An introduction to scientific research method (the process of compiling a research thesis and defending it)*, Midanchi Publications, first edition, Tehran. (In Persian)
- Savehdaroodi, Mustafa; Ismaili, Mehdi; Heydari, Daniyal (2016). *The model of threat analysis from the perspective of the Supreme Leader*. Defense Strategy Scientific Quarterly, 14 (2): 61-91. (In Persian)
- Shahriari, Provir; Rasouli, Behrouz. (2020). *No research is perfect: exploring the limitations of research in theses and theses of Iranian universities and higher education institutions*. Information Processing and Management (Information Science and Technology), 36(1): 95-126. (In Persian)
- www.khamenei.ir